

Požadovaný profil absolventa na trhu práce imperativem pro kvalitní jazykové vzdělávání na univerzitách

Štěpánka Hronová, Oldřich Johannes Petr

Úvod

Autoři textu, kteří mají bohaté zkušenosti s výukou anglického a německého jazyka v terciární sféře, se rozhodli věnovat tento příspěvek vysokoškolskému jazykovému vzdělávání v souvislosti se situací na trhu práce v České republice, výstupům z nejnovějších studií týkajících se požadovaných dovedností absolventa univerzity a popisu budoucího zaměstnance s ohledem na nastupující generaci Y. V první kapitole se věnují vymezení teoretických pojmů, jakými jsou například pedagogika, andragogika a heutagogika či jazyk obecný, odborný a profesní. Pro další sekci příspěvku byla použita data například z webu Českého statistického úřadu a studie firem PwC nebo EduIN. Čtenáři textu jsou také seznámeni s projektem Národního ústavu pro vzdělávání a MŠMT, který prostřednictvím veřejně přístupného portálu ISA+ nabízí přehled nejfrekventovanějších požadavků personalistů na absolventy vysokých škol. Text se dále zaměřuje na výuku cizích jazyků na univerzitách a deklaruje potřebu využití nejen moderních metodologických trendů a technologií, ale také reflektuje požadavky potenciálních zaměstnavatelů na kvalitní jazykové znalosti a schopnosti komunikace v cizím, zejména anglickém a německém jazyce.

1 Teoretické vymezení

1.1 Terciární jazykové vzdělávání

Vnímáme-li vzdělávání jako jeden celek se všemi jeho složkami: formální, neformální a informální, výuka jazyka na terciárním stupni patří převážně k formálnímu pojetí, avšak univerzity nabízející veřejnosti placené jazykové kurzy a školení mohou v tomto ohledu spadat současně i pod neformální typ vzdělávání. Formální vysokoškolské jazykové vzdělávání se může vyskytovat v různých variantách, nejčastěji se však jedná o několika semestrální navazující kurz ukončený zkouškou.

1.2 Pedagogika, andragogika a heutagogika

V souvislosti se vzděláváním na akademické půdě včetně předmětů lingvistických je stále využíván termín vysokoškolská pedagogika. Vedle termínu pedagogika se vyskytuje též termín andragogika označující vzdělávání dospělých.

Pedagogika i andragogika pomáhají navrhnout nejlepší typy metod pro dané cílové skupiny. Pokud má být andragogika efektivní, měla by být dodržena pravidla a zákony pedagogiky. Moderní andragogika klade důraz na aktivity hledající řešení určitého problému, spolupráci dospělých studentů, očekává zpětnou vazbu a dvoustrannou komunikaci. Na lektora je při andragogické koncepci výuky pohlíženo na jakéhosi facilitátora – prostředníka výuky a zprostředkovatele informací.

Odborná veřejnost dle teorie Hase a Kenyona využívá též termínu heutagogika. V tomto konceptu se student dostává do středu procesu učení se cizímu jazyku. Přebírá odpovědnost za své vlastní učení. Formy a metody se mohou měnit s ohledem na možný vývoj a změny v preferencích učebních stylů jednotlivce. Na takovéto učení je nahlíženo jako na tzv. *student-centric*, kde je student ve středu výukového procesu a ne naopak jako na *teacher-centric* nebo *curricula-centric*, kde by byl tím nejdůležitějším pedagog nebo dané kurikulum. [Hase, Kenyon 2007].

1.3 Prezenční, kombinovaná a distanční výuka

Jazyková výuka na univerzitách probíhá nejčastěji formou prezenční a kombinované. Pozitiva jazykové prezenční výuky jsou zejména v možnosti přímé interakce s pedagogem a kolegy ve studijním kruhu, práce ve dvojicích či skupinách, procvičení dialogu „tváří v tvář“, poslechu s okamžitou zpětnou vazbou nebo sdělení instrukcí či oprava chyb. Kladné hodnocení pedagogem s praktickými radami pro další upevnění probíraných lexikálních jednotek a gramatických struktur je také nesporným pozitivem a motivací. U kombinované formy studia, kterou studenti absolvují při zaměstnání či podnikání, je větší důraz kladen na domácí přípravu vzhledem k omezenému počtu kontaktních hodin s pedagogem.

Některé vysoké školy začaly nabízet také výuku distanční, kde komunikačním nástrojem mezi pedagogem a studentem je zejména vzdělávací webové rozhraní (určitý LMS/learning management system = systém řízení studia). Existuje též možnost komunikace prostřednictvím mobilních aplikací a sociálních sítí. Autorka Zlámalová uvádí, že distanční vzdělávání je „...*,multimediální forma řízeného samostatného studia, které je koordinováno vzdělávací institucí a v němž jsou vyučující resp. konzultanti (tutoři) v průběhu vzdělávání trvale nebo převážně fyzicky odděleni od vzdělávaných.... Aktuální a efektivní technologickou podporou distančního studia je metoda e-learning.*“ [Zlámalová, 2008, s. 17].

Část nabídky kombinovaného a téměř celý přenos obsahu u distančního typu výuky je postaven právě na využití platformy e-learningu, jenž umožňuje asynchronní výuku a studium s podporou studijních opor vytvořených primárně pro tyto typy vzdělávání včetně jazykového.

1.4 Jazyk obecný, odborný a profesní

Pro běžné dorozumění v cizím jazyce je potřeba do určité míry ovládat všechny řečové dovednosti: tedy oblast psaní, čtení s porozuměním, poslechu a promluvy. Zdatnost v užívání výše uvedeného by student měl získat prostřednictvím výuky *obecného cizího jazyka* (General English/ allgemeine Sprache Deutsch). Obecný jazyk minimálně na mírně pokročilé úrovni by měl vytvořit základ výuce jazyka pro specifické účely (ESP – English for Specific Purposes/ Sondersprache Deutsch), který se dá rozdělit na: *profesní jazyk* potřebný pro vykonávání určitého zaměstnání/ profese (Vocational English/ Berufssprache Deutsch) – například na nižších pozicích nebo i manuálně pracujících a *odborný cizí jazyk* nutný pro výkon povolání nejčastěji po absolvování univerzity (Professional English/ Fachsprache Deutsch) – příkladem by mohl být cizí jazyk pro právníky, lékaře, vědce, atd. Objevuje se i terminologická nejednotnost – například je využíván termín *oborově profilovaný cizí jazyk*, který může stát na rozhraní termínů profesní a odborný jazyk. „*Výuka oborově profilovaného jazyka se týká především dospělých a v dané odbornosti již více či méně kompetentních adresátů, jejichž motivace a učební zvyklosti školské vyučování cizího jazyka běžně nepodchycuje. Z tohoto pohledu se ukazuje jako důležité zapojení metodiky vzdělávání dospělých*“ [Schröder, 1988, s. 110].

Je jistě žádoucí, aby nejen forma výuky odpovídala nejnovějším trendům, ale také aby profil absolventa reagoval na potřeby trhu. Univerzity dále musejí brát v úvahu současný demografický vývoj. Autoři v další části popisují svá aktuální zjištění týkající se daných témat.

2 Situace na trhu práce a demografický vývoj

Podle údajů Českého statistického úřadu byla v 1. čtvrtletí roku 2016 dosažena nejvyšší míra zaměstnanosti od vzniku samostatné České republiky. Nízkou míru nezaměstnanosti podle ČSÚ mají trvale vysokoškoláci (2,0 %) a středoškoláci s maturitou (3,0 %). Vysoká míra nezaměstnanosti naopak přetrvává ve skupině osob se základním vzděláním (22,2 %). Z dat ČSÚ od roku 2004 je patrná rostoucí míra zaměstnanosti u obyvatel ve věku 15 a více let.

Obecným trendem v České republice je také stárnutí populace a snižující se míra porodnosti, které mají za následek klesající počet studentů (nejen) terciárního vzdělávání. Kvůli takovému demografickému vývoji by mělo do pěti let dojít k poklesu počtu absolventů VŠ přibližně o jednu třetinu.

Projekt Česko v datech přináší v rámci studie *Vysoké školy v Česku* informace o tom, že stále více studentů po maturitě pokračuje v dalším vzdělávání: na vysoké škole nebo vyšší odborné škole či v intenzivním jazykovém kurzu. Zatímco v roce 2001 šli dále studovat po maturitě tři absolventi z deseti, v roce 2015 jich bylo již 70 %.

Nezaměstnanost vysokoškolsky vzdělaných lidí je poměrně nízká a na vysoké školy se hlásí stále větší procento maturantů, avšak ne vždy po ukončení studia vysokoškolák zastává pozici odpovídající jeho vzdělání. Zároveň je však také možné konstatovat, že tam, kde dříve stačila na danou pracovní pozici maturita, je nyní požadováno vysokoškolské vzdělání.

Autoři tohoto článku se snažili z publikovaných studií zjistit a v další kapitole čtenáře seznámit s tím, jaká je generace nastupující po ukončení terciárního vzdělávání do pracovního procesu a jaké jsou požadavky firem na absolventy VŠ.

3 Požadovaný profil absolventa

Při přijímání absolventů nehledí firmy pouze na vysokoškolský diplom. Ten často bývá jakýmsi základním předpokladem. Podniky zajímá také praktická stránka věci – případná praxe, jazyková vybavenost, nadšení pro daný obor (též tzv. *hire for attitude*), zkušenosti ze zahraničí a dovednosti klíčové pro konkrétní pracovní zařazení.

Dle informačního portálu, který byl připraven v součinnosti MŠMT a Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) „z rozhovorů s pracovníky personálních agentur vyplývá, že to, které vlastnosti, schopnosti a dovednosti jsou nejvíce žádané, závisí především na konkrétní pracovní pozici.“¹ Primárně požadované jsou organizační a komunikační dovednosti, obratnost v řešení problémů a v práci se zákazníky. Zaměstnavatelé též vyžadují schopnost práce na počítači a ovládání MS Office. Níže jsou uvedeny některé přední studie a dále shrnutí požadovaných kompetencí absolventů českých univerzit podle náborových agentur dle projektu NÚV a MŠMT. Tento text je primárně zaměřen na Českou republiku, globální data týkající se požadavků na profil absolventů, změn zahrnujících digitální transformaci na univerzitách nebo potřeb specifických dovedností je například možné získat zakoupením studií vypracovaných agenturou International Data Corporation, předního poskytovatele dat z oblasti IT, telekomunikací a technologií pro spotřebitelské trhy.

3.1 Studie společnosti EduIN

Společnost EduIN, která se zabývá problematikou vzdělávání, byla odborným garantem projektu s názvem *Diplom nestačí*, který vznikl na podzim 2015 na objednávku J&T Banky. Tento průzkum provedla agentura Perfect Crowd. EduIN ve výstupech ze studie například uvádí, že personalisté často upřednostňují absolventy se zahraniční zkušeností (pracovní 70 % nebo studijní 63 %). Bylo dotázáno 115 úspěšných osobností a předních personalistů v České republice na rady pro absolventy. Tipy od zmíněných odborníků byly v mnohém odlišné, avšak shodovaly se v tom, že pro úspěšnou kariéru je klíčová znalost jazyků.

¹ <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-2-06>

3.2 Studie PwC

V roce 2013 firma PwC, University of Southern California a London Business School přinesly výsledky rozsáhlé dvouleté celosvětové generační studie, která měla zjistit, jaký je novodobý absolvent z generace Y tzv. „millennials“. Studie publikovaná pod názvem *PwC's NextGen: A global generational study* zjistila, že tito absolventi například předpokládají, že budou ve firmách pracovat se stejně kvalitními technologiemi, které používají v osobním životě, očekávají flexibilní pracovní prostředí a pokročilé nástroje pro práci v týmu. Předpokládá se také, že v budoucnu bude spíše fungovat jakýsi typ „zakázkové ekonomiky“, kdy je možné počítat s nájímáním zaměstnanců na určité úkoly a projekty. Je tedy nutné vybudovat si na trhu vlastní značku a umět dobře komunikovat v rodném i cizím jazyce, aby byl jednotlivec schopen vstupovat do různých projektů.

3.3 Projekt VIP Kariéra II – portál ISA+

Národní projekt VIP Kariéra II probíhal v letech 2010–15 a byl spolufinancován Evropskými strukturálními fondy (ESF) a státním rozpočtem ČR. Jeho řešitelem byl Národní ústav pro vzdělávání a partnerem bylo též MŠMT. Jedním z výstupů je webový informační systém ISA+ s názvem *Infoabsolvent*, ze kterého je za účelem tohoto textu vybráno pět nejčastěji se vyskytujících požadavků budoucích zaměstnavatelů (viz níže) na absolventy školy podle personálních agentur. Hned první uváděný bod preferencí zaměstnavatelů se týká cizích jazyků:

- zběhlost v cizích jazycích – patří mezi nejžádanější kompetence;
- komunikační schopnosti – vyjadřovací schopnosti, schopnost obhájit stanovisko;
- adaptabilita a flexibilita;
- zběhlost v používání výpočetní techniky;
- ochota učit se – otevřenost novým poznatkům, ochota zdokonalovat se.

4 Nejžádanější zaměstnavatelé pro studenty VŠ

Švédská společnost Universum provedla v rámci studie Czech Republic's Most Attractive Employers 2015 – Trends and Rankings průzkum u více než 13 000 studentů českých vysokých škol se zaměřením na jejich preference týkající se firmy, do které by chtěli po ukončení studia nastoupit. Studie přinesla zajímavé výsledky. Například zjistila, že čeští studenti při výběru zaměstnavatele upřednostňují stabilitu a jistotu zaměstnání. Dalším kritériem je také poměr času stráveného v práci a v soukromí (tzv. *work-life balance*). Níže uvedená tabulka nabízí přehled 10 nejvyhledávanějších zaměstnavatelů budoucích absolventů vysokých škol dle studijních oborů. V preferencích studentů se vyskytuje mnoho firem zahraničních, je zde tedy nutný předpoklad komunikace s managementem v cizím jazyce.

Tab. 1: TOP 10 zaměstnavatelé pro vysokoškoláky dle oborů
Zdroj: vlastní zpracování dle studie společnosti Universum

Obor studia	Nejpopulárnější zaměstnavatelé dle oborů studia na VŠ – TOP 10:
Technické obory	Škoda Auto, ČEZ, Metrostav, Google, Siemens, Skanska, Škoda Transportation, Honeywell, Vzdělávací a výzkumné instituce, Robert Bosch.
IT obory	Google, Microsoft, IBM, Seznam.cz, Oracle, Red Hat, Samsung, Dell, Cisco Systems, Eset Software.
Přírodní vědy	Vzdělávací a výzkumné instituce, Nemocniční a léčebná zařízení, Zentiva, Google, Nestlé, ČEZ, Plzeňský prazdroj, Kofola, Agrofert holding, Český aeroholding.
Práva	Státní správa, Mezinárodní politické instituce, Ozbrojené, záchranné a bezpečnostní složky, Allen&Overy, Brož&Sokol&Novák, ČEZ, Havel, Holásek&Partners, Neziskové a nevládní organizace, Vzdělávací a výzkumné instituce, Škoda Auto.

5 Jazykové vzdělávání na univerzitách

Jazykové vzdělávání na univerzitách nejen v České republice prošlo za posledních několik let velkými změnami jednak s ohledem na instruktážní metody, elektronizaci materiálů i studijních opor, obměnu kurikula, interní opatření v rámci jednotlivých univerzit týkající se určité optimalizace procesů a též v zájmu ze strany studentů o jednotlivé formy vzdělávání.

Praxe na četných univerzitách ukazuje, že výuka, včetně výuky jazykové, již v převažující míře neprobíhá jako dříve. Některé univerzity, jako například Vysoká škola finanční a správní, a. s., přistoupily v posledních letech ke změně výuky cizích jazyků u některých oborů kombinované formy studia. Jazyková výuka neprobíhá jako dříve tzv. *in-class*. Nově mají studenti k dispozici celou škálu studijních opor včetně e-learningu a možnosti elektronické konzultace s pedagogem. U tohoto způsobu jazykové výuky se také ve stále větší míře předpokládá, že studenti, kteří již pracují, mají možnost komunikovat ve svém zaměstnání v cizím jazyce a mohou tak aktivně své znalosti využívat.

Dle výše uvedených studií jsou požadavky trhu práce imperativem pro kvalitní jazykovou výuku na univerzitách, neboť praxe vyžaduje absolventa VŠ připraveného komunikovat nejen na úrovni obecného jazyka, ale zejména takového, jenž se dokáže dorozumět cizím jazykem i ve svém oboru. Apel na excelentně odborně jazykově vybavené VŠ absolventy přednesl i J. Appleton, výkonný ředitel asociace ABSL, který uvedl: *“Více než 70 % našich zaměstnanců je vysokoškolsky vzdělaných, polovina z nich v oboru IT ... podmínky, které se všem těmto pracovníkům nabízejí, jsou velmi zajímavé nejen pro absolventy škol, ale i pro pracovníky s praxí. Všichni ovšem musí velmi dobře ovládat cizí jazyky.”* [Zajíc, 2016].

Požadavky pracovního trhu se odrážejí v potřebě časté aktualizace výukových obsahů a nabízených studijních materiálů včetně jejich novodobých forem zahrnujících jejich elektronizaci a e-learning. Jedním z akcentů procesu výuky cizího jazyka

je tedy „klasická“ potřeba osvojení komunikačních prostředků v cizím jazyce, která může probíhat za pomoci celé škály učebních pomůcek připravených renomovanými nakladateli i pedagogy samotnými. Druhým imperativem je aktualizace odborného obsahu flexibilně přizpůsobenému požadavkům daného oboru, ve které však klíčovou roli hraje sám vysokoškolský pedagog jazyka.

Vzhledem k tomu, že reakce nakladatelů jazykových učebnic na inovace a průlomové technologie nemůže být tak pružná, jako jsou možnosti jednotlivce využívajícího nejmodernější prostředky k získávání informací, je velmi zodpovědnou rolí vysokoškolských pedagogických pracovníků a lektorů jazyka přinášet studentům nejnovější informace z nabízených oborů studia například prostřednictvím vlastních připravených interaktivních prezentací a multimédií včetně virtuálního „přizvání“ předních expertů a zařazení videí do výuky v rámci platform, jakými jsou například TED, Youtube a jiné.

S rostoucími požadavky trhu práce na vysokoškolské absolventy schopné komunikovat v cizím jazyce, se vzrůstající potřebou globalizovaného trhu a také s navyšující se poptávkou po studiu v ČR ze strany zahraničních studentů, se zvýšila potřeba takových jazykových univerzitních center, která by zajišťovala komplexní podporu výuky jazyků. Kromě tradiční výuky cizích jazyků se jedná také o nabídku různých druhů jazykových opor zaměřených na jednotlivé obory. Stále větší popularitu si získává též výuka odborných předmětů v cizím jazyce. Nově je k tomu využívána například i metoda CLIL (Content Language Integrated Learning), kdy si studenti osvojují znalosti ve dvou předmětech současně.

6 Příklady dobré praxe

Zavádění odborného jazyka provádějí některé univerzity za pomoci financování z grantů a projektů a to napříč stupni a nabízenými typy studijních programů. Další možností je interní reorganizace kurikula v rámci jednotlivých jazykových pracovišť.

Fakulta elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice například ve spolupráci s MŠMT a ESF v přechozích letech realizovala projekt STUDY týkající se zvyšování jazykových kompetencí Fakulty elektrotechniky a informatiky a zavedení studijních opor anglického jazyka do výuky.

Dalším příkladem může být projekt Impact, jehož hlavním realizátorem bylo Centrum jazykového vzdělávání Masarykovy univerzity v Brně. Cílem tohoto projektu, který byl realizován v letech 2012–2015, byla proměna kvality výuky odborného cizího jazyka v terciární sféře v ČR. Dalšími partnery v tomto projektu byly přední české univerzity a jejich vzdělávací centra jako Katedra cizích jazyků Ekonomické fakulty Technické univerzity v Liberci, Ústav jazyků Lékařské fakulty Univerzity

Karlovy v Hradci Králové a Česká a slovenská asociace učitelů jazykových center na vysokých školách.

Elektronické studijní opory a interaktivní odbornou slovní zásobu nejen pro studenty dálkového studia nabízí také KJ VŠFS. Interní informační systém v rámci jednotlivých stupňů výuky anglického jazyka například pro obor Marketingová komunikace nabízí širokou škálu elektronických materiálů od slovní zásoby a odkazů na právě probírané gramatické sekce z kurzové učebnice, přes výtah z doporučené studijní literatury a klíčovou frazeologii až po odbornou interaktivní slovní zásobu nebo úkoly a odkazy na tematicky odpovídající videa. Pro zájemce o německý jazyk existuje též celá řada možností jako je práce s odbornou literaturou a cizojazyčným tiskem (Markt nebo WirtschaftsJournal), k dispozici je též on-line česko-anglicko-německý marketingový slovník vytvořený pedagogy Katedry jazyků. Studenti tak mají zajištěn kontakt s odbornou terminologií, která je ve studovaném oboru právě aktuální.

Z prestižních zahraničních univerzit je možné zmínit například University of Cambridge, která na webu svého jazykového centra hovoří o tom, že současně s uspokojením potřeb svých univerzitních studentů po cizojazyčném vzdělávání je třeba držet krok s technologickým vývojem. V tom univerzitě napomáhá například financování z Higher Education Funding Council for England, Newton Trust, spolupráce s BBC, dalšími médii a technologickými společnostmi, ale také ostatními vysokými školami ve Velké Británii i zahraničí. Tato prestižní univerzita nabízí na svém portálu on-line materiály pro výuku cizího jazyka v obecné nebo odborné rovině pro své studenty na základě licence Creative Commons. Zároveň nabízí výuku jazyků na platformě Moodle.

Z německých univerzit můžeme jmenovat například Freie Universität Berlin nebo Universität Augsburg, jejichž jazyková centra nabízejí srovnatelné jazykové vzdělávání jak pro studenty z Německa, tak pro zahraniční studující. Studenti těchto univerzit si mohou ke svému oboru zvolit ještě výuku odborného (profesního) jazyka dle oboru, který studují. Na výběr mají možnost navštěvovat výuku in-class a nebo využít velkého množství multimediálních výukových opor, včetně možností si průběžně ověřit své jazykové znalosti prostřednictvím on-line cvičení a testů.

Závěr

Jazykové vzdělávání v terciární sféře prošlo za poslední dobu značnými změnami. Požadavky na kvalitu a obsah výuky cizího jazyka na VŠ jsou dány i procesem vývoje na trhu práce. Univerzitní kurikula by měla být v rukou odborníků, kteří sledují, fundovaně hodnotí a reagují na aktuální vývoj a zároveň jsou schopni zajistit podmínky kvalitního pedagogického působení i komfortu studia, které by nemělo podléhat tlaku ekonomických opatření univerzit.

Nejnovější průzkumy a studie poukazují na výrazný posun v požadovaném profilu absolventa, kde komunikační dovednosti a znalost cizího jazyka je považována minimálně z evropského pohledu za standardní. Trendem poslední doby je znalost odbornosti v cizích jazycích, která zvyšuje také konkurenceschopnost absolventů univerzit na globálním trhu. V tomto lze spatřovat hlavní úkol jazykového vzdělání na univerzitách. Snaha propojovat teorii s praxí při zavádění nových technologií do instruktážních metod je stěžejním úkolem i do budoucích let.

Literatura

- Czech Republic's Most Attractive Employers 2015 – Trends and Rankings*. [online]. 2016 [cit. 7. 11. 2016]. <http://universumglobal.com/rankings/czech-republic/>.
- Diplom nestačí*. Tisková zpráva EduIN č. 10215. [online]. 2016 [cit. 15. 7. 2016]. <http://www.eduin.cz/tiskove-zpravy/tiskova-zprava-diplom-nestaci-k-uspechu-pomaha-propojeni-profese-a-osobni-zaliby/>.
- Důležitost kompetencí podle pracovních agentur*. [online]. 2006 [cit. 20. 7. 2016]. <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-2-06>.
- FINN, D., & DONOVAN, A. (2013). *PwC's NextGen: A global generational study. Evolving talent strategy to match the new workforce reality*. [online]. [cit. 18. 7. 2016]. <http://www.pwc.com/gx/en/services/people-organisation/publications/nextgen-study.html>.
- HASE, S., & KENYON, CH. (2007). Heutagogy: a child of complexity theory. *Complicity: an International Journal of Complexity and Education*, 4(1), 111–118. ISSN 1710-5668.
- Selbstlernzentrum*. [online]. 2016 [cit. 30. 8. 2016]. <http://www.sprachenzentrum.fu-berlin.de/slz/index.html>.
- SCHRÖDER, H. (1988). Aspekte einer Didaktik/Methodik des fachbezogenen Fremdsprachenunterrichts (Deutsch als Fremdsprache). Unter besonderer Berücksichtigung sozialwissenschaftlicher Fachtexte. In *Werkstattreihe Deutsch als Fremdsprache*. Frankfurt am Main: Peter Lang, (98–121). ISBN 3-8204-1663-3.
- University of Cambridge Language Centre – Using LC Resources* [online]. 2016 [cit. 10. 8. 2016]. <http://www.langcen.cam.ac.uk/lc/about/elearning.html>.
- Univerzita Pardubice – Inovace bakalářských studijních programů Fakulty elektrotechniky a informatiky* [online]. 2015 [cit. 25. 8. 2016]. <http://projekty.upce.cz/study/projekt.html>.
- Vysoké školy v Česku – cesta do hlubin studákových dat. Česko v datech*. [online]. 2016 [cit. 21. 7. 2016]. <http://www.ceskovdatech.cz/clanek/34-vysoke-skoly-v-cesku-cesta-do-hlubin-studakovych-dat/#article-content>.
- ZAJÍC, D. *Centra služeb potřebují stále více IT specialistů*. [online]. 2016 [cit. 8. 11. 2016]. <http://archiv.ihned.cz/c1-65509390-centra-sluzeb-potrebuji-stale-vice-it-specialistu>.
- Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let*. [online]. 2015 [cit. 19. 7. 2016]. https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ZAM01-B&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413_VUZEMI_97_19.
- ZLÁMALOVÁ, H. (2008). *Distanční vzdělávání a e-learning*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN 978-80-86723-56-3.
- Žebříček Czech Republic's Most Attractive Employers*. [online]. 2015 [cit. 19. 7. 2016]. <http://www.universumczech.com/vysledky-pruzkumu>.

Autoři

Mgr. Štěpánka Hronová, MBA, e-mail: stepanka.hronova@mail.vsfs.cz, Vysoká škola finanční a správní, Praha

Absolventka ZČU v Plzni oboru Učitelství anglického jazyka a City University of Seattle oboru General Management, účastnice Fulbrightova programu a mobility pro pedagogy. Vyučuje anglický jazyk a odborné předměty v AJ na VŠFS. Zajímá se o progresivní metody výuky, publikuje články a účastní se konferencí z oblasti ESL, andragogiky a trendů ve vzdělávání.

Ing. Mgr. Oldřich Johannes Petr, e-mail: oldrich.johannes.petr@vsfs.cz, Vysoká škola finanční a správní, Praha

Vystudoval obor učitelství německého jazyka na Univerzitě Karlově v Praze, působil jako středoškolský pedagog, absolvoval studium marketingové komunikace a nyní je odborným asistentem na KJ VŠFS v Mostě. Je garantem oboru německý jazyk na VŠFS a v neposlední řadě je také lektorem německého jazyka na Univerzitě třetího věku a kurzech Europe Direct.